

روسیه و «عدم توازن در سیاست‌های قفقازی»

سرپیس روسیه/خبرگزاری آران
 خبرگزاری آران / سرپیس قفقاز : مطبوعات وابسته به اوپوزیسیون آذربایجان طی دو هفته گذشته، با انتقاد شدید از روسیه، حکومت را به اتخاذ تدابیر سختگیرانه نسبت به روسیه دعوت کرده اند؛ از عضویت در ناتو، نزدیکی بیشتر به غرب، کاهش روابط اقتصادی با مسکو تا، عدم تمدید اعتبار قرارداد واگذاری رادار «قلبه» .
 سفر دمیتری مدودیف رئیس فدراسیون روسیه به آذربایجان، با عقد چهار قرارداد، عصر شنبه ۱۲؛ شهریبور به پایان رسید. به گزارش خبرگزاری دولتی «سامور» واقع در مناطق «لزگی» نشین مرزی دو کشور و تعیین دقیق خطوط مرزی دولتی است. آقای الهام علی اف روز جمعه بلافاصله بعد از استقبال رسمی همتای روسی خود، پشت درهای بسته مذاکراتی انجام دادند که هیچ اطلاع رسمی از ماهیت و موضوع مذاکرات منتشر نشده است.
 با این همه، قبل از سفر آقای مدودیف «ریانوستی» خبرگزاری دولتی روسیه، به استناد به یک منبع آگاه کرملین گزارش داده بود که مسائل قره باغ، همکاری های فنی «قلبه»؛ نظامی مسکو و باکو و مسائل بین المللی از جمله وضعیت ایران در زمان دیدار «دمیتری مدودف»؛ رئیس جمهوری روسیه از آذربایجان مورد بحث قرار خواهد گرفت. سفر آقای مدودیف به آذربایجان دو هفته بعد از سفر وی به ارمنستان انجام شده است. طی دیدار رسمی سران روسیه و ارمنستان، سند همکاری نظامی امضا شد که شامل تمدید استفاده از پایگاه ۱۰۲-ام روسیه در شهر گومری ارمنستان تا ۴۹ سال و استفاده از تجهیزات این پایگاه برای دفاع از منافع ملی ارمنستان می شود، موضوعی که برخلاف انتظار، واکنشی از طرف مقامات آذربایجان که ۲۰ درصد اراضی خود را در اشغال ارمنستان می دانند، دیده نشد. آقای وفا قلیزاده مشاور حیدر علی اف رئیس جمهوری سابق آذربایجان (پدر آقای الهام علی اف رئیس جمهور کنونی) در گفت و گو با رادیو فردا بر این باور است که آذربایجان تمایلی برای سردی روابط با روسیه ندارد. به گفته وی، اشغال قره باغ کوهستانی توسط ارمنستان، با کمک نظامی و حمایت روسیه انجام شد و روسیه از ارمنستان به عنوان ابزار کنترل منطقه استفاده می کند، لذا، همکاری نظامی روسیه و ارمنستان چیز جدیدی نیست که آذربایجان را شگفت زده کند. مطبوعات وابسته به اوپوزیسیون آذربایجان طی دو هفته گذشته، با انتقاد شدید از روسیه، حکومت را به اتخاذ تدابیر سختگیرانه نسبت به روسیه دعوت کرده اند؛ از عضویت در ناتو، نزدیکی بیشتر به غرب، کاهش روابط اقتصادی با مسکو تا، عدم تمدید اعتبار قرارداد واگذاری رادار «قلبه» به روسیه که در ۲۰۱۲ به اتمام خواهد رسید و همچنین ایجاد یک پایگاه نظامی توسط ترکیه در نخجوان. پیشتر مقامات آذربایجان با غیرکارآمد خواندن میانجی گری های دو دهه گروه مینسک به رهبری امریکا، روسیه و فرانسه بر سر قره باغ کوهستانی، بر لزوم آزاد سازی اراضی اشغال شده با عملیات نظامی تاکید کرده بودند. چیزی که با تمدید قرارداد نظامی و تغییر ماهیت این قرارداد مبنی بر استفاده از پایگاه نظامی ۱۰۲-ام روسیه برای حفاظت از منافع ملی ارمنستان عملاً ناممکن به نظر می رسد. آقای قلیزاده به رغم «دشمن اصلی» خواندن روسیه، بر این باور است که سیاست «تحمل گرایی» دولت آقای الهام علی اف عاقلانه است و نباید روابط با روسیه را به تشنج بکشاند. بگفته وی آزادسازی اراضی اشغالی با وجود قدرتی اتمی مانند روسیه عملاً ناممکن است و آذربایجان باید با صبر و بردباری روند دیپلماتیک حل مناقشه قره باغ را ادامه دهد. نینوکنتی آدیاسوف، عضو شورای تحلیلی مجلس دوما روسیه در مقاله ای که در «ریا نووستی» منتشر کرده، هدف سفر آقای مدودیف به آذربایجان را تلاش برای اتخاذ «سیاست سنجیده و متعادل» میان آذربایجان و ارمنستان عنوان می کند. مولف بر این باور است که «باکو در حال حاضر نه تنها به تسلیحات روسی بلکه به حمایت سیاسی روسیه نیاز دارد». اشاره آقای آدیاسوف به موضوع تحویل سامانه ضد موشکی اس-۳۰۰ از نوع Favorite-II است که سال قبل میان «روس آبارون اکسپورت» و وزارت دفاع جمهوری آذربایجان امضا شده است. اگرچه شرکت روس آبارون اکسپورت این موضوع را تکذیب کرد، با این همه، وزارت دفاع آذربایجان با تایید این موضوع از اعزام هیئتی از نظامیان آذربایجان به «آکادمی نظامی پدافند هوایی» روسیه جهت آشنایی با سیستم سامانه ضد موشکی اس-۳۰۰ خبر داد. آقای قلیزاده بر این باور است که صحبت از اتخاذ سیاست متوازن توسط روسیه در قفقاز غیر منطقی است؛ «نه در دوره تزار، نه شوروی و نه پس از فروپاشی آن مسکو سیاست متوازی میان آذربایجان و ارمنستان اتخاذ نکرده است». وی در مورد امید به آزاد سازی قره باغ کوهستانی می گوید: «آذربایجان همچون دوره تزار و اتحاد شوروی، چاره ای جز به انتظار نشستن برای فروپاشی روسیه کنونی ندارد و هر گونه اقدام نظامی برای آزادسازی اراضی اشغال شده بی معنی است». آقای راسم موسی بک اف دیگر کارشناس سیاسی آذربایجان در گفت و گو با رادیو فردا با معقول خواندن سیاست «سکوت» آذربایجان در مقابل همکاری های نظامی روسیه و ارمنستان بر این باور است که باکو بر این موضوع واقف است که نوع تعامل و نگرش روسیه نسبت به آذربایجان و ارمنستان فرق دارد. «روسیه به آذربایجان به عنوان پارتنر و همکار اقتصادی نگاه می کند، لیکن ایروان را بعنوان متفق استراتژیک خود قلمداد می کند». آقای موسی بک اف بر این عقیده است که ماهیت همکاری های نظامی روسیه و ارمنستان تغییری نکرده است. بگفته وی، هر دو کشور «عضو پیمان امنیت جمعی» هستند، یعنی به ذات روسیه در قبال امنیت ارمنستان مسئول است. از طرفی، روسیه یک بار به میزان یک میلیارد و بار دیگر به میزان ۸۰۰ میلیون دلار تجهیزات نظامی به ارمنستان بخشیده است و از همه مهمتر، پیمان نظامی-امنیتی قبلی میان روسیه و ارمنستان که در سال ۱۹۹۵ امضا شده، حتی اگر هم اکنون تمدید هم نمی شد، تا ۱۰ سال دیگر اعتبارش باقی بود و با این اوصاف تغییری «حداقل در وضعیت کنونی» انجام نشده است. منطقه گومری در شمال ارمنستان قرار دارد. از سال ۱۹۹۵ پایگاه ۱۰۲ نظامی روسیه در این منطقه دایر شده است. این پایگاه در چارچوب سیستم واحد دفاع ضد هوایی کشورهای مشترک المنافع انجام وظیفه کرده و زیر نظر منطقه نظامی قفقاز شمالی روسیه فعالیت می کند. این پایگاه با پنج هزار پرسنل نظامی روس، به موشک های زنیت «S-300&Prime»؛ و جنگنده های «MiQ-29&Prime»؛ تجهیز شده است. آقای موسی بک اف می گوید که با وجود تمدید قرارداد، تجهیزات این پایگاه افزایش پیدا نکرده است و این موضوع تا حدودی خیال آذربایجان را آسوده کرده است. در پی حملات ارمنستان به جمهوری آذربایجان بیست درصد از سرزمین های متعلق به جمهوری آذربایجان، یعنی قره باغ کوهستانی که عمدتاً ارمنی نشین است، همراه با هفت شهر و ناحیه دیگر اطراف آن اشغال شده است. در سال ۱۹۹۴ طرفین به پیمان آتش بس دست یافتند و مذاکرات پیرامون این مناقشه با میانجی گری گروه مینسک، سازمان امنیت و همکاری اروپا با ریاست مشترک روسیه، فرانسه و ایالات متحده آمریکا انجام می گیرد.
 پایان پیام.